

Universitātes intelektuālā mantojuma atspoguļošana e-vidē: LU Bibliotēkas pieredze

Ilga Rampāne

Latvijas Universitātes Bibliotēka
ilga.rampane@lu.lv

LU struktūrvienībām izvirzītie uzdevumi

- Sakārtot intelektuālā īpašuma izmantošanu;
- Apkopot un saglabāt informāciju par LU intelektuālo īpašumu (rūpnieciskais īpašums, ar autortiesībām aizsargāti darbi);
- Nodrošināt tā pieejamību elektroniskā vidē.

LU intelektuālā īpašuma objektu izmantošanu reglamentē

- Latvijas Republikas un starptautiskie normatīvie akti.
- Latvijas Universitātes (LU) iekšējie normatīvie akti:
  - intelektuālā īpašuma pārvaldības dokumenti:
    - “Latvijas Universitātes Intelektuālā īpašuma pārvaldības koncepcija”
    - “Latvijas Universitātes Intelektuālā īpašuma pārvaldības noteikumi”
    - “Latvijas Universitātes Intelektuālā īpašuma pārvaldības noteikumu īstenošanas kārtība”
  - dokumenti, kas nosaka elektronisko versiju publiskošanas kārtību LU.

Rūpniecisko īpašumu reģistrē

- LR Patentu valdē
- LU Inovāciju centra datu bāzē (DB) (2007)
<http://www.lu.lv/petnieciba/inovacijas/par.html>

LU personāla autordarbus apkopo un saglabā

- E-mācīšanās sistēmā *WebCT* (~400 e-kursi).
- Latvijas Universitātes informācijas sistēmā (LUIS):
  - studentu noslējuma (diploma, kvalifikācijas, bakalaura, maģistra,) darbu elektroniskās versijas;
  - promocijas darbu un kopsavilkumu elektroniskās versijas.
- LU Bibliotēkas (LUB) datu bāzēs.

LU zinātnieku publikāciju un vēstures DB

- DB ir ~ 57000 ierakstu (2007.g. okt.);
- DB veido Informācijas un bibliogrāfijas nodaļas speciālisti kopš 1995.g.;
- DB atspoguļo akadēmiskā un zinātniskā personāla publikācijas un dokumentus par LU vēsturi;
- Galvenokārt apkopota informācija par drukātiem dokumentiem. Atsevišķiem dokumentiem dotas saites uz e-versiju.

[http://tulpe.lanet.lv:8991/F/?func=option-update-
lng&file_name=find-b&local_base=lua01&p_con_lng=lav](http://tulpe.lanet.lv:8991/F/?func=option-update-
lng&file_name=find-b&local_base=lua01&p_con_lng=lav)

LU Noslēguma darbu DB

- DB ir ~ 4400 ierakstu (2007.g. okt.);
- DB veido filiālbibliotēku darbinieki/studenti kopš 2005.g.;
- DB atspoguļo informāciju par studentu bakalaura, maģistra, kvalifikācijas un diplomdarbiem. Pieejamas anotācijas un saites uz e-versiju.
- Ierobežota piekļuve elektroniskai versijai – tikai LANET tīkla lietotājiem (no 2006.g.).

<http://tulpe.lanet.lv:8991/F/?func=option-update->

[lng&file_name=find-b&local_base=lua02&p_con lng=lav](http://tulpe.lanet.lv:8991/F/?func=option-update-)

LU izstrādāto / aizstāvēto disertāciju DB

- DB ir ~ 2050 ierakstu (2007.g. okt.);
- DB veido Informācijas un bibliogrāfijas nodaļas speciālisti kopš 2006.g.;
- DB atspoguļo informāciju par LU izstrādātajiem vai promocijas padomēs aizstāvētajiem promocijas darbiem/disertācijām un darbu kopsavilkumiem / autoreferātiem, kā arī darba aizstāvēšanas un apstiprināšanas ziņas un saiti uz elektronisko versiju.
- Neierobežota piekļuve kopsavilkumu elektroniskai versijai (no 2007.g.).

http://tulpe.lanet.lv:8991/F/?func=option-update-lng&file_name=find-b&local_base=lua03&p_con_lng=lav

Publikāciju apkopošanas un saglabāšanas problēmu risinājums (1)

- LU vēstures un zinātnieku publikāciju DB
  - „Publikāciju bibliogrāfisko aprakstu ievietošanas kārtība LU vēstures un zinātnieku publikāciju DB” (LU 01.11.2005 rīkojums Nr.1/249)
    - Uzdevums – nodrošināt pilnīgāku internetā publiskotu dokumentu apzināšanu, atspoguļošanu DB un saglabāšanu LU informacionālā telpā.

Publikāciju apkopošanas un saglabāšanas problēmu risinājums (2)

■ LU Noslēguma darbu DB

- Drukātie dokumenti 5 gadus tiek uzglabāti fakultātē tās dekāna noteiktajā kārtībā:

- Bioloģijas, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, Ķīmijas, Sociālo zinātņu, Teoloģijas fakultātes, Datorzinātņu nodaļas - bibliotēkā;
- Pārējās fakultātēs - studiju nodaļās.
  - Problēma – netiek nodrošināta visu darbu saglabāšana un pieejamība studiju nodaļās. Risinājums – glabāt LUB.

Piekļuves nodrošināšana dokumentu pilnajiem tekstiem e-vidē

Svarīgākie uzdevumi:

- Nodrošināt dokumentu elektronisko versiju pieejamību;
- Intensīvāk veikt dokumentu digitalizēšanu;
- Ievērot autortiesību normas.
- Noteikt piekļuves tiesības e-dokumentiem.

Piekļuves tiesības LU elektroniskajiem dokumentiem

<i>Dokumenta veids</i>	<i>Neierobežotas</i>		<i>Ierobežotas</i>	
	<i>Realizētās</i>	<i>Plānotās</i>	<i>Realizētās</i>	<i>Plānotās</i>
○ LU zinātniskie raksti		●		
○ LU konferenču un semināru materiāli		●		
○ LU un zinātnes vēstures dokumenti	●			
○ E-publikācijas		●		
○ Noslīguma darbi			●	
○ Promocijas darbi / Disertācijas		●		●
○ Kopsavilkumi / Autoreferāti	●			
○ E-kursi			●	

LU noslēguma darbu iesniegšanas, glabāšanas un pieejas kārtība (1)

Reglamentē LU iekšējie normatīvie dokumenti:

- “Nolikums par noslēguma pārbaudījumiem Latvijas Universitātē” (LU 28.04.2003. Senāta lēmums Nr.162);
- “Noslēguma darbu (bakalaura, maģistra darbu, diplomdarbu un kvalifikācijas darbu) izstrādāšanas un aizstāvēšanas kārtība” (LU 04.07.2006 rīkojums Nr.1/180);
- “Noslēguma darbu elektronisko versiju iesniegšanas, glabāšanas un pieejas kārtība” (LU 05.05.2006 rīkojums Nr. 1/114).

LU noslēguma darbu iesniegšanas, glabāšanas un pieejas kārtība (2)

■ Iesniegšanas kārtība

■ studējošais

- noslēguma darba elektronisko versiju saglabā IS LUIS vienā datnē (līdz 50 MB), .pdf formatā (līdz datorizdrukas iesniegšanai ir iespēja e-versijas kopiju augšupielādēt atkārtoti);
- atsevišķos LUIS ievadlaukos saglabā anotācijas latviešu un angļu val. (katru līdz 850 zīmēm)
- parakstot noslēguma darba reģistrācijas lapu, ar parakstu apliecina elektroniskās kopijas atbilstību iesniegtajam izdrukām un piekrišanu vai aizliegumu darba publiskošanai DB.

- Fakultātes darbinieks pārbauda vai elektroniskā kopija ir ievietota LUIS.

LU noslēguma darbu iesniegšanas, glabāšanas un pieejas kārtība (2)

- Darbu e-kopijas ir pieejamas zinātniskiem vadītājiem, recenzentiem un noslēguma pārbaudījumu komisijai.
- Sekmīgi aizstāvētos darbus iekļauj bibliotēkas veidotajā DB, kura pieejama LU portāla lietotājiem. Darbu pilnteksta versijas, kuras to autori ir atļāvuši publiskot, pieejamas autorizētiem LANET lietotājiem.

DB izveides problēmas un risinājumi (1)

■ E-versiju publiskošana.

- 2005./2006.m.g. no DB tika dota pieeja visu darbu e-versijām, bet pēc vairāku autoru iebilduma Juridiskās daļas speciālisti ieteica pieejas saites no DB izņemt.
- 2006.g.rudens semestrī ~36% autori deva atļauju publiskot elektroniskās versijas.

■ Saglabāto datņu kvalitāte.

- neatbilstošas un neizmantojamas darbu elektroniskās versijas vai arī to trūkums.
  - Pieņemot noslēguma darbus, jāpārbauda, vai sistēmā ir ievietota drukātajam darbam atbilstoša elektroniskā versija.

DB izveides problēmas un risinājumi (2)

- LUIS tehniskās problēmas.
  - LUIS apstiprinātiem datiem par publiskošanas atļauju ir jāsakrīt ar parakstīto atļauju datiem. Tāpēc jāievieš mehānisms, kas pārbaudītu šo datu sakritību, un jānovērš sistēmas tehniskās nepilnības, kas iepriekš ļāva neizpildīt darba publiskošanas atļaujas lauku.
- DB kvalitāte.
  - Ietekmē DB veidotāju - bibliotēku darbinieku/studentu pieredze, zināšanas, daļēji arī laika trūkums.

LU izstrādāto/aizstāvēto disertāciju DB (1)

- Drukātā versija glabājas LUB krājumā, e-versija – LUIS sistēmā.
- Iesniegšanas kārtību reglamentē “Noteikumi par promocijas padomēm un promociju Latvijas Universitātē” (LŪ 12.04.2006 rīkojums Nr.1/95)
  - Pretendents
    - iesniedz promocijas darbu un kopsavilkumu drukāta formā, promocijas darba (vai tā daļu) un kopsavilkumu elektroniskās versijas. Ja promocijas darbs ir monogrāfija vai publikāciju kopa, publisko tikai kopsavilkumu;
    - rakstiski apstiprina elektroniskās versijas iesniegšanu, tās publiskošanas apjomu.
  - Promocijas padome rekomendē darbu e-versiju ievietošanai DB.

LU izstrādāto/aizstāvēto disertāciju DB (2)

- Problēmas DB veidošanā
  - dažāds normatīvo dokumentu traktējums;
  - neērta e-versiju saglabāšanas kārtība.
- Risinājums - elektronisko versiju iesniegšanas kārtības maiņa (pretendents pats saglabā promocijas darba un kopsavilkuma elektroniskās versijas LUIS sistēmā); noteikumu, kas reglamentē šo procesu, pārstrāde.

Uzdevumi intelektuālā mantojuma saglabāšanā

- Elektronisko publikāciju apkopošana universitātes informacionālajā telpā.
- Projekta „Zinātnes sākotne Latvijas valstī” ietvaros uzsāktās LU rektoru zinātniskā mantojuma digitalizācijas turpināšana.
- LU vēstures materiālu, promocijas darbu / disertāciju un kopsavilkumu/autoreferātu digitalizācija LUB.
- Nodrošināt neierobežotas piekļuves tiesības dokumentu elektroniskām versijām.

Pateicos par uzmanību!

Ilga.Rampane@lu.lv